

ОБРАЗ НАДЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ ФРІДРІХА НІЦШЕ

Актуальність даної теми: інтерес до даної теми породжений соціальною, політичною та культурною ситуацією, яка сформувалась не тільки у нашій країні а й в усьому світі наприкінці ХХ та початку ХІ століття. Відбувається загальна криза культури та духовності на фоні різноманітних трагедій історії та реалій сучасного ХІ століття, в якому буденністю стали вбивства, війни, терористичні акти та природні катаклізми. Тому, саме у цей час активно розглядається тема «надлюдини», як спроби людини посісти місце Бога. Людина намагається самостійно керувати власною долею і долею цілого світу. З'являється безліч нових проблем, які потребують всебічного вивчення та пошуку шляхів їхнього розв'язання.

Ідеї надлюдини у філософії Фрідріха Ніцше присвячено багато наукових праць і досліджень. Нею займались як представники українських філософських шкіл так і зарубіжні філософи. Зокрема, О.Ф. Захарчук, С.В. Калтиш, С.С. Аверинцев, Л. Шестов, О.М. П'ятигорський, В.В. Ільїн, В.Г. Кремень, та багато інших.

Мета дослідження: головною метою дослідження є розгляд концепції і образу «надлюдини» Фрідріха Ніцше в його філософії на основі наукових джерел.

Завдання дослідження:

- Розглянути основні напрямки філософії Фрідріха Ніцше;
- Проаналізувати образ «надлюдини» в працях німецького філософа;
- Дослідити основні принципи «надлюдини» Ніцше.

Об'єктом дослідження виступає ідея надлюдини.

Предметом дослідження є трактування образу надлюдини Фрідріхом Ніцше.

Фрідріх Ніцше залишив глибокий слід в історії філософської думки, крім того, можна навіть говорити про своєрідний «ніцшеанський» пласт в філософії людства, адже жоден значний її мислитель кінця ХІХ – початку ХХ ст. не обійшов увагою спадщину німецького філософа. Фрідріх Ніцше прагнув створити власний «архетип» нової людини, і без жодного сумніву вступають на нього, протиставивши ніцшеанській «звіролюдині» свою боголюдину.[4. 357с.] Саме у надлюдині Ніцше бачить сенс майбутнього, надію і порятунк. У розумінні Ніцше надлюдина є вищою стадією людства, але досягається ця стадія тільки тоді, коли сірі маси принесені в жертву еліті! [3]

Надлюдина – це митець, який сам творить закони свого життя. В її руках зосереджена вся політична, релігійна та духовна влада. [2. 38с.] У Ф. Ніцше теорія вищої людини є критикою, що розкриває найглибшу й найнебезпечнішу містифікацію гуманізму. Вища людина повинна вдосконалювати себе та усе людство.[5] Проте не відразу можна стати надлюдиною. Насамперед повинен змінитися людський дух, який для цього проходить певні стадії.

У філософії Фрідріха Ніцше поняття «надлюдина» означає людина довершена, яка присвячує своє життя саморозвитку. Це гармонійна людина, в якій поєднуються духовна та фізична досконалість, моральні та інтелектуальні цінності. Натомість, звичайна людина, для Фрідріха Ніцше означає хвора істота, тварина, тому що підкорюється в основному тваринним інстинктам, заради яких і живе. Основною цінністю для людини є її воля, а усе інше це лише засоби, за допомогою яких людина її досягає. [1. 27с]

Образ «надлюдини» Фрідріх Ніцше описує у своєму філософському романі «Так казав Заратустра. Книжка для всіх і для нікого». Цей роман був написаний мислителем у формі розповіді про подорожі чоловіка, на ім'я – Заратустра. Він довгих десять років жив у горах без людей. Та одного дня він захотів повернутись до них. Заратустра постає вище людського натовпу і має над ним владу. Чоловік запевняє їх, що «Бог- помер!»[2. 69с.]. І тому людині слід перестати бути покірною, слабкою та приниженою. Заратустра говорить: «Хай живе Бог!, але не Бог безсилах рабів, а Бог всеяльних суперменів!»[2. 162с.]

Та надлюдини як такої ще не має. Людина мусить подолати себе, перевершити, щоб стати надлюдиною[3]. Як колись тварини подолали себе та стали людьми, так і люди мусять подолати себе, щоб стати чимось новим для суспільства – надлюдиною.

Образ «Надлюдини», про якого писав Фрідріх Ніцше надихнув багато філософів ХХ та ХХІ століття на роздуми, проте не лише мислителі черпали натхнення з праць німецького філософа, а й видатні письменники часто звертались до його ідей. Наприклад Ф. Достоєвський, А. Конан Дойл, Л. Толстий, Д. Р. Кіплінг та багато інших. Англійський письменник Артур Конан Дойл створив образ Шерлока Холмса, якого можна назвати початковими кроками до образу надлюдини. Письменник намагався створити персонажа, який володіє багатим розумом та кмітливостю, найкращий детектив, майстер своєї справи. Він завжди знав, що буде далі, і міг спрогнозувати подальші дії вбивць. А. Конан Дойл надихався саме філософією Ф. Ніцше, коли писав перші розповіді про Шерлока Холмса. А. Конан Дойл змалював у своїх творах справжнього супергероя, який спроможний подолати зло.

Висновок: як такої надлюдини за трактатом Ф. Ніцше ще не було, хоча були справжні генії в історії людства, проте, їм ще далеко до образу надлюдини за Ф. Ніцше. Вчення Ніцше про надлюдину ґрунтується на положеннях, що сильна людина це розумна людина, яке не зв'язує себе ніякими морально-правовими нормами. Тобто мається на увазі, що надлюдині потрібно розвиватися духовно, змінити застарілу мораль, стати вільною від усіх віровчень та стати вільною в усіх можливих сенсах цього слова. І лише після таких змін людина може стати надлюдиною.

Список використаних джерел

- 1). Калтишев С.В. Ніцшеанство в естетиці ХХ століття: автореф. дис. ... канд. філософ. наук: 09.00.08 / С.В. Калтишев ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2011. – 42с;
- 2). Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади – К. : Основи; Дніпро, 1993. – 415 с;
- 3). Філософія самоперевершення URL: <https://tyzhden.ua/History/148742>.
- 4). Філософія: світ людини : курс лекцій / В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, Н.В. Хамітов [та ін.]. – К. : Либідь, 2003. – 432 с.;
- 5). Фрідріх Ніцше. Повне зібрання творів. – Том 4. Так мовив Заратустра. Переклад з німецької Олег Фешовець. Львів: Астролія, 2010. – 384 с.;